

ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนที่ปะทุขึ้นในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 เป็นเหตุให้ชาติพันธมิตรตะวันตกนำโดยสหรัฐฯ และกลุ่มชาติสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) ตอบโต้โดยใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการเงิน (economic and financial sanctions) อย่างรุนแรงต่อรัสเซีย พัฒนาการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของรัสเซียและยูเครนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบไปทั่วโลกในหลายมิติรวมทั้งประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยสามารถสรุปผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนต่อเศรษฐกิจไทยผ่าน 3 ช่องทางหลัก (ภาพที่ 1) ดังนี้

(1) ผลกระทบผ่านราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนส่งผลกระทบโดยตรงต่อราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ เนื่องจากรัสเซียเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าสำคัญหลายประเภท อาทิ น้ำมัน (10% ของการส่งออกโลก) เหล็กดิบ (35%) แพลเลเดียม (25%) นิกเกิล (20%) ปุ๋ยเคมี (13%) และข้าวสาลี (8%) ดังนั้น หลังสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรประกาศคว่ำบาตรรัสเซีย ราคาสินค้าโภคภัณฑ์โดยรวมจึงปรับเพิ่มขึ้น โดย S&P Goldman Sachs Commodity Index (GSCI Index) ปรับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 17¹ เทียบกับสัปดาห์ก่อนการคว่ำบาตร นอกจากนี้ การขาดแคลนสินค้าโภคภัณฑ์ข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าในห่วงโซ่อุปทานโลก (global supply chain) ได้ เช่น พาลาเดียมที่เป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับผลิตท่อไอเสียรถยนต์และชิป semiconductor นิกเกิลที่ใช้ในการผลิตสแตนเลสและแบตเตอรี่รถยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น

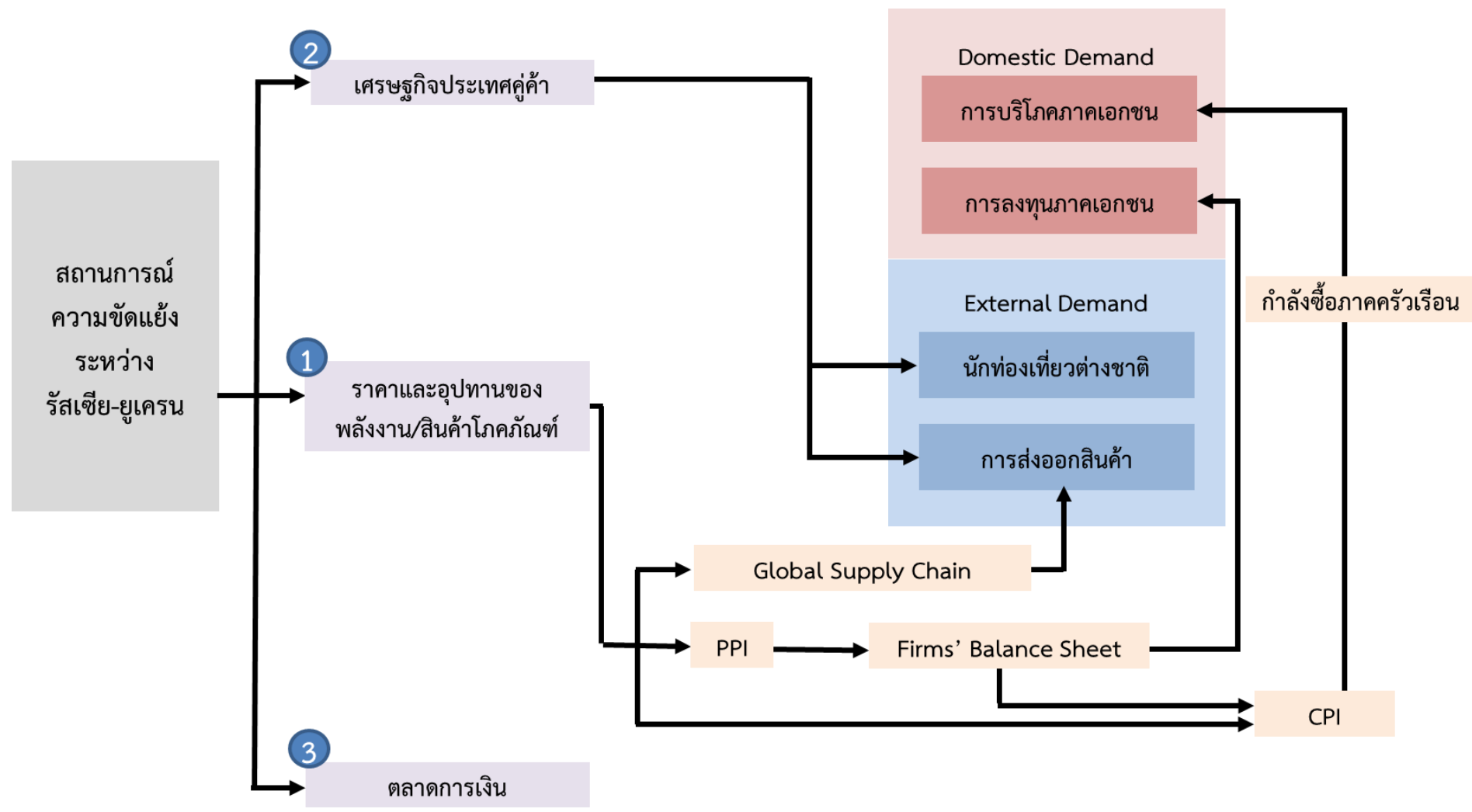
¹ ข้อมูลจาก Refinitiv ณ วันที่ 3 มีนาคม 2565

ทั้งนี้ ราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น จะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการของประเทศ ที่สะท้อนผ่านดัชนีราคาผู้ผลิต (producer price index: PPI) และหากผู้ประกอบการแบกรับต้นทุนไม่ไหวจะส่งผ่านต้นทุนนี้ต่อไปยังราคาสินค้าและบริการของผู้บริโภค (consumer price index: CPI) ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อปรับเพิ่มขึ้น อัตราเงินเฟ้อของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกินกรอบเป้าหมายและสูงสุดในช่วงไตรมาสที่ 2 และ 3 ในปี 2565 ก่อนทยอยลดลงและกลับสู่กรอบเป้าหมายในช่วงต้นปี 2566 (ราคาน้ำมันดิบที่ปรับเพิ่มขึ้นทุก ๆ 10 USD/barrel จะทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปสูงขึ้นประมาณร้อยละ 0.5)² ระดับราคาที่สูงขึ้นจะเป็นแรงกดดันให้การบริโภคภาคเอกชนลดลง และในอีกด้านหนึ่ง ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นยังส่งผลให้กำไรของผู้ประกอบการลดลง และอาจกระทบต่อเนื่องไปยังการลงทุนของภาคเอกชนได้ อุปสงค์ภายในประเทศ (domestic demand) ที่ลดลงทั้งการบริโภคและการลงทุนอาจส่งผลให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยชะลอตัวบ้างในภาพรวม

(2) ผลกระทบผ่านเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า ผลของราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้น รวมทั้งความไม่แน่นอนของการตอบโต้ระหว่างสองฝ่ายกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศที่เป็นคู่ค้าของไทย โดยเฉพาะประเทศในยุโรป ซึ่งการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าทำให้อุปสงค์ต่างประเทศ (external demand) ลดลง ส่งผลต่อเศรษฐกิจไทยผ่าน 2 ช่องทางหลัก คือ

² นอกจากนี้ ราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มขึ้น 10 USD/barrel จะทำให้ GDP ปรับลดลงประมาณร้อยละ 0.1 และดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพิ่มขึ้นประมาณ 3.8 billion USD (หรือ 0.8% ของ GDP)

ภาพที่ 1: Flow chart แสดงช่องทางผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนต่อเศรษฐกิจไทย

(2.1) การส่งออกสินค้า

เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัว ส่งผลให้การส่งออกสินค้าของไทยมีแนวโน้มชะลอตัวด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังการบริโภคและการลงทุนในไทย รวมถึงการเติบโตของเศรษฐกิจไทยโดยรวม ทั้งนี้ หากกลุ่มประเทศ EU ได้รับผลกระทบมาก จะส่งผลที่มีนัยต่อการส่งออกของไทย เนื่องจากไทยมีมูลค่าการส่งออกในกลุ่มประเทศ EU ซึ่งเป็นคู่ค้าสำคัญลำดับ 4 ของไทย โดยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกประมาณ 10% ของการส่งออกรวม ในขณะที่ผลกระทบโดยตรงจากการส่งออกไปยังรัสเซียและยูเครนมีไม่มากนัก เนื่องจากการส่งออกไปยังสองประเทศดังกล่าวรวมกันแล้วมีมูลค่าเพียง 0.5% ของการส่งออกรวม

(2.2) นักท่องเที่ยวต่างชาติ

ความขัดแย้งในครั้งนี้ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมีแนวโน้มลดลงใน 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 4% ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าไทยในช่วงก่อนการระบาดของ COVID-19 โดยอาจปรับลดลงมากจากผลของการคว่ำบาตรของชาติตะวันตกที่ส่งผลให้ค่าเงินรูเบิลอ่อนค่าลงกว่า 60% และช่องทางชำระราคาสินค้าและบริการถูกจำกัดจากการที่ธนาคารรัสเซียหลายแห่งถูกตัดออกจากระบบ SWIFT³ รวมทั้งผู้ให้บริการชำระเงินรายใหญ่ เช่น VISA และ Mastercard ระงับการให้บริการแก่ธนาคารรัสเซีย และ (2) นักท่องเที่ยวชาวยุโรปซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 16% ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าไทยในช่วงก่อนการระบาดของ COVID-19 ที่อาจได้รับผลกระทบเพิ่มเติมจากการปิดน่านฟ้าของรัสเซีย ทำให้ต้นทุนการเดินทางสูงขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวยุโรปและชาวรัสเซียมีส่วนสนับสนุนการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวไทย

โดยเฉพาะในปี 2565 ที่นักท่องเที่ยวจีนยังเดินทางเข้ามาไทยได้น้อยจากมาตรการควบคุมการระบาดแบบเข้มงวด (Zero-COVID policy) ของรัฐบาลจีน

(3) ผลกระทบผ่านตลาดการเงิน มาตรการคว่ำบาตรที่รุนแรงส่งผลให้บรรยากาศการลงทุนทั่วโลกเข้าสู่ภาวะปิดรับความเสี่ยง (risk-off) ในช่วงแรก โดยนักลงทุนลดการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยง ส่งผลให้ราคาสินทรัพย์เสี่ยงปรับลดลงทั่วโลก ก่อนจะปรับเพิ่มขึ้นหลังนักลงทุนคลายความกังวล เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ปรับลดลงในช่วงแรกร้อยละ 5 และค่าเงินบาทอ่อนค่าลงร้อยละ 3 จากช่วงก่อนหน้า⁴ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบดังกล่าวค่อนข้างจำกัด ส่วนหนึ่งเนื่องจากเสถียรภาพด้านต่างประเทศของไทยยังเข้มแข็ง จากเงินสำรองระหว่างประเทศที่อยู่ในระดับสูง และหนี้ต่างประเทศที่อยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ผลกระทบผ่านกองทุนรวมของไทยที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรรัสเซียมีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากกองทุนรวมของไทยที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรรัสเซียมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.3⁵ ของมูลค่าเงินลงทุนในกองทุนรวมไทยที่ลงทุนในต่างประเทศ (Foreign Investment Fund: FIF) อีกทั้งในช่วงที่ผ่านมายังไม่เห็นสัญญาณการเร่งไหลถอนหน่วยลงทุนที่ผิดปกติ

³ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) เป็นบริการส่งข้อความทางการเงินที่ปลอดภัย อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ [SWIFT บริการรับส่งข้อความทางการเงินข้ามพรมแดน](#), Payment Insight, Vol.13, กุมภาพันธ์ 2565, ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ ข้อมูล ณ วันที่ 9 มีนาคม 2565 เทียบกับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565

⁵ ข้อมูลจาก Morningstar ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2564